

Wallenberg születésnapján – A Humánium Napján
az Arisztokrácia és zsidóság kapcsolata Magyarországon.

A több mint 30 éve működő egyesületünk ezen a napon RW mellett korábban a hazai Világ Igazairól is megemlékezett/ most 861 fő van/ **Két éve a Roma Holokausztra kiemelten is megemlékeztünk** és most is fejet hajtunk a roma áldozatok előtt és osztozunk a túlélők és családtagok fájdalmában. Az immár két éve előkészített vészorszaki gyermekmentési projektünknel találkoztunk a mentőhelyek kialakítása, folyamatos támogatása kapcsán a hazai arisztokrácia egyes szereplőinek fontos tetteivel. Arra gondoltunk, hogy méltó a Humánium Napi megemlékezéshez, ha **egy nagy főnemesi család tevékenységén keresztül felvillantjuk hazai történelmünk olyan epizódjait, amelyek dicséretesek és fontosak voltak akkor és most is.**

A téma felvezetéseként elmondom, hogy Magyarországon 1935-ben a főrendet viselő családok között is hatalmas különbségek voltak. **27 család volt még hagyományos értelemben nagybirtokos arisztokrata** és a fentiekből 22 családnak volt törvényhozó tagja a Horthy-korban – 1920-1944 között – általában öt-hat fő.

A Horthy korszakban már nemcsak a régi nagyúri családok tartoztak a főrendbe, hanem sokan a 19.század végén, 20. század elején kapták főrangú címüket vagy magyar állampolgárságukat. Köztük 30 zsidó eredetű család is, akik érdemeik elismerése okán magyar bárói címet kaptak Ferenc József királytól vagy IV. Károlytól.(350 zsidó család pedig nemességet kapott)

1791-től, ahogy Kecskeméti Károly mondta: „ Érezzék a zsidók Magyarországot hazájuknak” elvet a zsidók elfogadták és **1796-ban felajánlották – az emancipációért cserébe - katonai szolgálatukat, amit I. Ferenc visszautasított. Eközben a magyarországi főnemesek Esterházy, Zichy, Károlyi, Nádasdy és a Batthyányiak – az uralkodótól kapott jogaik alapján – befogadtak zsidó telepeseket konkrét feladatokra.** A Batthyányiak első telepesei Rohoncon, majd Körmenten, Nagykanizsán, Szombathelyen váltak közösségé./ Itt kaptak a befogadóktól iskolát, mikvét, ispotályt és zsinagógát is./

1849-ben a forradalmi kormány csak véső szükségben – és késve - ajánlotta fel az emancipációt. Az Osztrák- Magyar Monarchiában az 1867.XVII törvénycikk egyenjogúsította a zsidóságot, majd **1895-ben az izraelita vallást is egyenjogúsította a magyar törvényhozás, ettől kezdve, mind személyükben és közösségeikben is teljesen egyenjogúvá váltak.**

A dualista állam keretei között kibontakozó gyors modernizáció elindító, éllovasai és nyertesei a bátran kockáztató, **mozgékony és tőkeerős zsidó vállalkozók voltak.** Az állami és politikai irányításban szerepük csekély volt, de az üzletemberek és földbérlők nagyobb fele zsidó volt. Az ország szempontjából is fontos volt, hogy miután a pénzügyeknél és a nagyiparosok között is jelentősen nőtt arányuk, a hazai tőkepiacot a nemzeti tőke irányítása alá vonták **és a nyugati szellemi technológiák gyors átvételével, a hazai szellemi tőkét gyarapították. A századfordulón a magyar zsidóság tagjai elévülhetetlen érdemeket szereztek a művészeti mecénatúra, a kultúra, a tudomány, a meginduló filmgyártás, a sport terén, nemcsak maguknak, hanem a befogadó hazájuknak is.**

Az első világháború előestéjén dominánsan a zsidó nagytőkéseknek volt köszönhető, hogy **az ország függetleníteni tudta pénzügypolitikáját Béctől** és azzal, hogy létrejött a budapesti pénzügyi központ reálissá vált a teljes függetlenség is!!

Sajnos az első világháború és következményei **összetörték az asszimilációs folyamatot.** Megjelent a hadi nyereség, proletárforradalom, vörös terror és felcsapott az antiszemitizmus..

A hazai zsidóság – a környező országok tapasztalatait figyelve – gyorsan és látványosan átvette a nemzeti identitás elemeit, de az ország északi megyéiben a galíciai eredetű népesség az asszimilációs impulzusok hiánya miatt megőrizte tradicionális vonásait. Kimondható, hogy **a modernkori antiszemitizmus emancipáció utáni jelenség, célpontja nem a vallásos zsidó, hanem a sikeres üzletember, szabadpályás értelmiség volt.**

Az akkori magyar társadalom két csoportja a **zsidóság/ különösen annak polgári és nagypolgári része/ és az arisztokrácia** belülről számos átláthatatlan szakadék által tagolt, de a társadalom többi részének **aspektusából egységes és egymáshoz hasonló csoport volt.** Ennek összetevői: a zárt, a társadalom többi részétől elkülönülő életmódjuk, felekezeti tekintélyek által meghatározott értékrendek, szigorú életviteli és házassági előírások, többnyelvűség,

mobilitás, az első világháborús veszteségek” okozói”, és/ egyesek/ nem magyar eredetűek.

A két csoport a modernizációs folyamat során nem akadályozta, sőt segítette egymást. Karády Viktor szerint az az emancipációval megjelenő a zsidókra vonatkozó birtokszerzési és iparszabadság, a szabad letelepedés a városokban az arisztokrata nagybirtok működését **inkább segítette**, s a zsidó fiatalok felsőbb iskolázási lehetőségei sem korlátozták a főnemesek lehetőségeit semmiben.

A Horthy-kori arisztokrácia általános helyzetét tekintve véve adódik a következtetés, hogy Magyarországon a 19. század második felében megindult az utolsó harmadában felerősödött, modernizációs folyamat során a **zsidóságnak és az arisztokráciának e folyamatban részes csoportjai érdekazonosságot mutatnak a társadalom más, a modernizációs folyamatból objektív okok miatt kiszoruló elemeivel szemben.** Berend T. Iván és Ránki György ezt az érdekazonosságot mutató csoportot nevezi magyar burzsoáziának, amely végül betöltötte a „ köznemesség nagy száma és gazdasági indolenciája miatt keletkezett vállalkozói űrt.”

/ Dr. Sebes /